

La 13a edició del cicle de conferències Arquinset té la intenció d'explorar el tema de l'espai públic urbà i la seva qualitat paisatgística com una de les principals variables que determinen la qualitat de vida a les nostres ciutats.

Els Premis FAD plantegen aquest tema concedint un premi específic per a les millors obres en la categoria Ciutat i Paisatge, en la qual, durant els darrers anys, s'han premiat projectes de contingut, ubicació i complexitat ben diversos. A més, altres premis i esdeveniments similars tenen lloc a la ciutat, com ara el Premi Europeu de l'Espai Públic Urbà, la Biennial de Paisatge, etc., que afegeixen ingredients al debat i distingeixen la rellevància del tema. Enguany, l'Arquinset té la intenció d'establir un punt de trobada, un espai d'anàlisi i debat entre els finalistes i els guanyadors, els membres de jurats i els organitzadors dels diferents certàmens, per tal de sistematitzar els criteris de les intervencions i contraposar les particularitats de cada una d'elles.

La teoria del paisatge com a part essencial de la planificació i el disseny de l'espai urbà ha anat adquirint pes específic en les darreres dècades amb el reconeixement dels fronts marítims o fluvials com a elements amb potencial de creixement per a les ciutats, amb la inclusió del patrimoni arquitectònic (declarat o no declarat) en la definició dels nous espais verds, o amb la configuració de vies i corredors transversals verds inter i intraurbans. Aquestes tendències marquen una nova manera de pensar la ciutat en termes de paisatge, on la tradició mediterrània té un pes conceptual important.

Piscines a la Laguna de Monte do Gozo. Finalista 2018.

ARQUINSET 2019: ciutat i paisatge als premis FAD

Ampliar el reconeixement de la ciutat de Barcelona com a ciutat de referència respecte a la reflexió a l'entorn del paisatge

Amb aquesta nova edició de l'Arquinset, ArquinFAD vol generar un espai de debat addicional a d'altres que ja es produeixen a la ciutat de Barcelona.

Paisatge i espai públic són dos aspectes de la planificació i l'arquitectura en els quals la ciutat de Barcelona ha estat reconeguda internacionalment. La innovadora aproximació a la renovació urbana a través de l'espai públic convertí la ciutat en referent internacional a finals del segle passat. Avui, el paisatge, tant en el seu vessant d'anàlisi i teorització, com de disseny i intervenció, està esdevenint una de les àrees de coneixement que més sintonitzen amb una nova sensibilitat que emergeix amb força, apostant per una lectura diferent de la relació que l'home i la societat han establert amb el món i els recursos naturals i, per extensió, amb la cultura material. Potser per això, i pel seu caràcter complex, que permet aproximacions des de molts àmbits, és un camp de coneixement que cada cop genera més interès a escala mundial, tant des del vessant acadèmic com professional.

Ambdues visions, la de l'espai públic i la del paisatge, tendeixen a integrar-se progressivament en una visió de la ciutat i el territori on els sistemes humans, els metabòlics i els ecològics s'entenen com un tot relacionat. El canvi en la manera d'entendre les ciutats és una veritable revolució del segle XXI: la recuperació dels espais per al «verd» modificarà totalment el seu aspecte i la seva arquitectura en els propers anys. No solament es tractarà d'introduir més «verd» a la ciutat sinó de transformar-ne el funcionament perquè els sistemes naturals recuperin espai respecte els artificials. Tot plegat per millorar la seva salut i qualitat ambiental, la seva biodiversitat; per introduir-hi massivament l'agricultura i garantir el contacte del ciutadà amb la natura; per recuperar elements com els rius o les rieres, la producció d'energies netes o la mobilitat sostenible...

Tots aquests elements, estructurats a través de les tendències que s'han pogut observar a les darreres edicions dels Premis FAD, constitueixen les temàtiques de debat que vol aportar la nova edició de l'Arquinset. A més, aquesta 13a edició vol ocupar un espai de debat en un any en què no hi ha Biennial (ja que se celebra només els parells). La Biennial de Paisatge, unida al Premi Rosa Barba —ambdós d'acreditat prestigi internacional— és una de les principals cites del sector de l'arquitectura a la ciutat. El paisatgisme a Barcelona, a més, està en creixement amb noves ofertes formatives. A aquesta oferta podem afegir-hi el Green Fab Lab de l'IAAC. De fet, el Green Fab Lab, a Valldaura, la seu de l'escola de paisatgisme a la masia de Can Soler, a Sant Genís dels Agudells, i l'Institut Rubió i Tudurí, de Montjuïc, són espais-laboratori de paisatgisme a la ciutat poc coneguts pel públic en general que es podrien involucrar en un esdeveniment d'escala més ciutadana. Per últim, tant l'Àrea Metropolitana com la Diputació, així com també l'Ajuntament de Barcelona, acrediten coneixement i interès pels temes vinculats al paisatge (urbà i periurbà) i a la renaturalització de les ciutats. L'AMB, per exemple, va organitzar l'any

Pl. de les Glòries Catalanes, 37-38
(Edifici Disseny Hub Barcelona)
08018 Barcelona
Telèfon: 93 256 67 47/48

ARQUINSET 2019: ciutat i paisatge als premis FAD

passat l'exposició Metròpolis Verda a l'espai Mercè Sala de l'estació de metro de Diagonal, que enguany presenta una mostra ambulant. No hem d'oblidar, a més, que amb l'Observatori del Paisatge de Catalunya —una institució que, si bé té seu física a Olot, manté la seva seu social a la ciutat de Barcelona—, Catalunya es mostra com a capdavantera en l'estudi i el coneixement del paisatge. L'Observatori s'ha encarregat de crear els *Catàlegs de paisatge de Catalunya*, uns documents que han suscitat l'admiració internacional i que han fet de Catalunya un referent.

En definitiva, l'interès i el coneixement de la ciutat i les seves institucions, així com l'atenció que el paisatge suscita internacionalment, el converteixen en un dels camps amb clar potencial de creixement, amb una base sòlida i estructures, com la Biennial, que podrien servir de trampolí de cites de major ambició i repercussió social. Des del FAD volem contribuir a generar i ampliar aquests espais de debat a l'entorn del paisatge.

Paisatge, espai públic i Premis FAD

Els anys noranta marquen un punt d'inflexió en la valoració social del paisatge; la crítica arquitectònica i l'interès dels planificadors es mouen des del centre cap a les perifèries. Ja abans, amb les obres que preparaven Barcelona per a la cita olímpica del 92, el prestigi de la capacitat de gestió urbana i la qualitat de l'espai públic que en resulta són reconeguts internacionalment. És llavors quan el Premi FAD incorpora una categoria específica. Amb anterioritat, alguns projectes notables d'espai públic ja havien estat premiats en la categoria d'Arquitectura (l'any 1983 el premi FAD d'Arquitectura va recaure en la plaça dels Països Catalans, d'Enric Miralles, Helio Piñón i Albert Viaplana).

Programació proposada

Es proposen quatre trobades, cadascuna amb dos ponents —escollits entre finalistes, seleccionats i guanyadors dels Premis FAD amb el marc conceptual següent:

Paisatge i memòria: dimarts 1/10/19, aula B+C

1.

El paisatge és al mateix temps el protagonista, l'objecte i el continent de diferents activitats al llarg dels anys... activitats que hi deixen petjada, alhora que marquen també els seus usuaris o observadors. Com valorem aquestes traces del passat, les sabem reconèixer i quin pes poden tenir en la definició dels projectes contemporanis? A Barcelona hi ha una llarga tradició de parcs i espais urbans que

ARQUINSET 2019: ciutat i paisatge als premis FAD

han aprofitat les restes materials dels diferents usos i objectes, no sempre amb encert, però amb una voluntat clara de preservar la memòria de la ciutat.

Per a aquesta sessió proposem els dos ponents següents:

Carles Enrich, finalista dels Premis FAD 2016 per l'accés al casc antic de Gironella, i seleccionat pel projecte de recuperació de l'accés del Castell de Jorba el 2018.

vora arquitectura, seleccionat dels Premis FAD 2014 pel seu projecte dels entorns del mercat del Born, i coautors del llibre *Glòries*, finalista dels Premis FAD Pensament i Crítica 2017.

Paisatge productiu: dimecres, 16/10/19, sala C
2.

Pensar el disseny de paisatges com una part del sistema productiu associat a les zones urbanes s'ha convertit en necessitat des del punt de vista mediambiental i del teixit econòmic de proximitat. Ens interessa debatre les maneres d'intervenir en l'espai natural on l'acció de l'arquitecte es veu condicionada i acompanyada per l'acció de la natura, on el projecte no és definitori sinó catalitzador de la transformació.

En aquesta sessió proposem presentar projectes i debatre'ls amb:

Enric Batlle, director del Màster de Paisatgisme de la UPC; jurat dels Premis Europeus de l'Espai Públic Urbà del 2016; Premi FAD Pensament i Crítica 2012 pel llibre *El jardí de la metròpoli. Del paisaje romántico al espacio libre para una ciudad sostenible*; finalista dels Premis FAD Ciutat i Paisatge 2010 pel projecte de renaturalització del riu Llobregat, i seleccionat el 2019 pel camí pedalable entre Barcelona i Esplugues de Llobregat.

Cavaa i Cíclica, creadors del sistema de reg de les hortes termals de Caldes de Montbui; seleccionats dels Premis FAD 2016, i guanyadors *ex aequo* del Premi Europeu de l'Espai Públic Urbà.

Paisatge de proximitat: dimecres, 30/10/19, aula B+C
3.

En aquesta sessió proposem presentar projectes que milloren la qualitat dels barris i la cohesió dels seus components sobre la base d'estratègies paisatgístiques en el disseny dels espais públics de proximitat. Els paisatges urbans es desenvolupen com a sistema de diferents usos i recorreguts, costums, elements històrics i elements naturals per reconèixer la identitat dels llocs.

Pl. de les Glòries Catalanes, 37-38
(Edifici Disseny Hub Barcelona)
08018 Barcelona
Telèfon: 93 256 67 47/48

ARQUINSET 2019: ciutat i paisatge als premis FAD

Els autors següents ens ajudaran a explicar el paper del paisatge en la creació del barri:

Bet Capdeferro i Ramon Bosch, finalistes dels Premis FAD de Ciutat i Paisatge i del Premi Europeu de l'Espai Públic 2018 pel projecte Carrer Plaça a Barcelona.

Lola Domènech, seleccionada dels Premis FAD Ciutat i Paisatge del 2017 per la urbanització de l'entorn del Baluard del Migdia – Estació de França, i Premi FAD d'Opinió 2012 per la remodelació del passeig de Sant Joan; membre de l'equip Km-ZERO per a la reforma de la Rambla de Barcelona.

Paisatge i comunicació: dimecres, 13/11/19, aula B+C

4.

Les intervencions paisatgístiques destinades a comunicar diferents llocs (urbans o no) són sovint franges sensibles a ser vies d'urbanització dels espais naturals o a impulsar-ne l'ús excessiu i impropí. A la inversa, els espais de comunicació han sigut també vehicles per naturalitzar els indrets urbans; en aquestes sessions voldríem recordar-ne uns exemples d'èxit.

Aquesta qüestió es debatrà en dues sessions dedicades als autors següents:

Sergi Ventosa Hernández i Adelina Casanova Pujol, seleccionats dels Premis FAD 2018 per la recuperació de l'antiga sendera al castell de Móra d'Ebre.

Imma Jansana, Conchita de la Villa i Robert de Paauw, guanyadors del Premi FAD 2019 Ciutat i Paisatge pel projecte per al Passeig Marítim del Prat de Llobregat.

Pl. de les Glòries Catalanes, 37-38
(Edifici Disseny Hub Barcelona)
08018 Barcelona
Telèfon: 93 256 67 47/48

